

**VI щорічна
Міжнародна
науково-практична конференція**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНШОМОВНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В
ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

**5 червня 2020р.
Київ 2020**

УДК 37.01/.09: 811.378. 057.8+327 (063)

Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі

5 червня 2020 р./ За заг. ред Ю.О.Волошина, Н.В. Гончаренко-Закревської, Н.М. Василюшиної. – К.: ФМВ, НАУ, 2020. – 561 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету міжнародних відносин НАУ. Протокол №3 від 22 квітня 2020 року.

Містить тези VI щорічної Міжнародної науково-практичної конференції з питань ефективного формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності у студентів вищих навчальних закладів. У збірник увійшли матеріали доповідей за сучасними, актуальними напрямками з теорії і методики професійної освіти, лінгвістики. Наукова розробка кафедри іноземних мов інтегрувала сім наукових напрямів, зокрема: *мовна картина світу та міжкультурна комунікація; академічна мобільність та інтернаціоналізація навчального процесу; сучасні підходи та інноваційні технології формування іншомовної комунікативної компетентності; професійна іншомовна підготовка в процесі міжкультурної інтеграції; зіставні мовознавчі студії і міжкультурна комунікація; інноваційні методи викладання: новітнє в європейській освітній практиці; світові тенденції розвитку ІКТ-освіти у вищій школі. перспективність застосування зарубіжного освітнього досвіду в Україні.*

Редакційна колегія:

ВОЛОШИН Юрій Олексійович, декан ФМВ НАУ, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор.

ГОНЧАРЕНКО-ЗАКРЕВСЬКА Наталія Валеріївна, завідувач кафедри іноземних мов ФМВ НАУ, кандидат педагогічних наук, доцент.

ВАСИЛИШИНА Наталія Максимівна, доцент кафедри іноземних мов ФМВ НАУ, кандидат педагогічних наук, доцент.

МЕЛЬНИК Євгеній Юрійович, доцент кафедри іноземних мов ФМВ НАУ, кандидат педагогічних наук, доцент.

ЛАЗОРЕНКО Наталія Леонідівна, доцент кафедри іноземних мов ФМВ НА, кандидат педагогічних наук, доцент.

СКИРДА Тетяна Сергіївна, старший викладач кафедри іноземних мов ФМВ НАУ.

© **Національний авіаційний
університет, 2020**

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1.

МОВНА КАРТИНА СВІТУ ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

ФРАНКОФОНІЯ ТА ВАРІАТИВНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ <i>Косович О.В.</i>	21
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТУРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ <i>Василишина Н.М., Гончаренко-Закревська Н. В.</i>	27
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ У СВІТОБАЧЕННІ КИТАЙЦІВ <i>Юань Лі, Малахова Ю.В.</i>	34
ПРИНЦИП КООПЕРАЦІЇ І ІМПЛІЦИТНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ЛІНГВІСТИКИ <i>Калініченко Т.М.</i>	42
ВІДОБРАЖЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ В ПРИСЛІВ'ЯХ ТА ПРИКАЗКАХ <i>Верховцова О.М.</i>	47
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ЕКЗОНІМІВ У СЛОВНИКАХ <i>Глуцька Т.В., Сандовенко І.В.</i>	53
ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ КАНАДИ <i>Ткач В.О.</i>	56

НАПРЯМ 1.
МОВНА КАРТИНА СВІТУ ТА МІЖКУЛЬТУРНА
КОМУНІКАЦІЯ

Косович О.В.,
докт.філ.наук, професор, завідувач
кафедри романо-германської філології,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

ФРАНКОФОНІЯ ТА ВАРІАТИВНІСТЬ
ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Завоювання незалежності колишніми французькими колоніями і створення франкофонного простору змінили наше уявлення про французьку мову в цілому. Раніше це була мова Французької республіки і людей, що народилися і довго проживають в межах метрополії. Природно, існувала загальна мовна норма, провідником якої були численні столичні книжкові видання (словники і граматики). Якщо пильно вдивитися в слова *français* або *langue française*, то ми побачимо, що в значенні даних лексичних одиниць з'єднані два компоненти – «що відноситься до Франції» і «загальний для всіх франкофонів». У другому випадку йдеться, звичайно, про мову, яка виступає консолідуючою силою, яку використовує суспільство.

М.О. Марусенко зауважує, що «велика мовна варіантність всередині франкофонії викликала появу нової мовної реальності, яка супроводжувалася деякими хворобливими відчуттями. Ці відчуття відбувалися через те, що після Французької революції 1789 р. сама ідея варіантності була неприйнятна для французької ідеології, що зробила з французької мови один з найпотужніших засобів

забезпечення національної єдності Франції, тому що єдина паризька норма була нав'язана всім жителям країни. Політична централізація у Франції супроводжувалася такою ж суворою лінгвістичною централізацією, чого не спостерігалося в сусідніх європейських країнах, таких як Німеччина або Італія, в яких нормативні варіанти мови завжди входили в мовні звички громадян. У цих країнах виникло усвідомлення того, що в одній спільноті можуть існувати різні мовні варіанти [1].

Дійсно, сьогодні кожен з нас розуміє, що поширення французької мови логічно призвело до виникнення безлічі її варіантів залежно від країни (географічна варіантність), від соціальних верств (соціокультурна варіантність) і епохи (тимчасова варіантність). Концепція французької ідіоми, як мови виключно Франції, була змінена. З появою нової варіантності концепції мови відбулося переосмислення поняття «французька мова». Відтепер воно перестало зв'язуватися тільки з французьким (паризьким) варіантом і увібрало в себе все безліч узусів цієї мови в усіх регіонах поширення. Так з'явився термін «територіальний варіант французької мови». Усвідомлення того, що французька мова може бути різною у різних куточках земної кулі, спонукало дослідників відректися від ідеї використання всіма франкофонами одного стандарту мови. Французька мова змушена була пристосовуватися до умов, відмінних від «паризьких». Франкофони самі виробили для себе теорію і стратегію мовної варіантності, які будуються навколо визнання існування загального мовного ядра, що складається з повністю або частково франкомовних країн.

Сьогодні робиться акцент на тому, що франкофонів об'єднує в мовному відношенні синтаксис, морфологія і т.д. і допускається варіантність лексики. Власне тому сучасна концепція французької мови передбачає існування декількох

легітимних норм і, як наслідок, мовної варіантності і комунікативної стратегії, нейтралізує самі варіанти залежно від комунікативної ситуації [2].

Таким чином, сьогодні в світі існує не одна французька мова, а сукупність безлічі її варіантів (територіальних). Більш ніж природною здається неможливість використання всіма франкофонами лексики одного центрального варіанту французької мови. У найширшому сенсі дана мова є якийсь абстрактний вимір, в якому кожен її носій, незалежно від того, чи є він французом, бельгійцем, квебекцем, африканцем і т.д., використовує, з одного боку, загальні правила, структурні елементи «паризького» варіанту, але з іншого – неминуче вкраплює в нього характерні місцеві слова, звороти. Більш того, утворюється акцент, що відрізняється.

З-поміж територіальних варіантів французької мови розрізняють наступні. 1. Зразкова французька – «*le français de référence*», тобто словникова французька. В даний час необхідно відрізнити словникову французьку від власне французької мови Франції. Багато схильні об'єднувати дані поняття, хоча за своєю характеристикою вони не збігаються одна з одною. Неможливо пізнати досконало або повністю французьку мову, тому що ніде не зафіксовані всі слова, значення, вирази, форми і т.д., які використовуються усіма франкофонами і належать до цієї мови. Проте, можна отримати загальне уявлення про неї, проаналізувавши численні художні книги, словники, граматики сучасної французької мови. Зразкова французька – це мова, що виключає слова, значення і форми слів, які мають ареальне вживання. Вона використовується для порівняння і не може виступати нормою французької мови.

2. Загальна французька – «*le français commun*», тобто мова, якою можуть говорити франкофони усього світу і яку вони розуміють без проблем. Даний варіант є сукупністю мовних

одиниць, загальних для всіх носіїв французької мови. Виходить, що в даному випадку не враховується мовна варіантність французької мови в усіх її формах. У будь-якій ситуації франкофони можуть зрозуміти один одного, оскільки у них для цього є загальне мовне ядро. Встановити ємність цього ядра поки не вдається нікому з дослідників, тому що ще не всі варіанти французької мови досить описані.

Дуже важко визначити точний склад загального французького варіанту. Не мають рації ті, хто вважає, що дане ядро можна обмежити лише лексикою, яка входить в так званий «базовий словник». В даний час не існує чіткого визначення того, що собою являє цей мінімум лексики. Його кордони не піддаються збереженню через перманентні зміни мови та її структурних елементів.

3. Національні варіанти французької мови – *«les français nationaux»*, тобто варіанти, поширені на великих географічних територіях. В першу чергу, сюди включаються регіони, в яких французька є рідною для більшості населення: Європа, Африка, Північна Америка. В Європі існує французька мова Франції, бельгійська французька, швейцарська французька і люксембурзька французька. У Північній Америці розрізняють два основні варіанти: акадеійська французька (що включає луїзіанську французьку) і квебекська французька (що включає франкоонтарійську і франкоманітобську). В Африці виділяються конголезький, гвінейський, камерунський, габонський, сенегальський й інші варіанти французької мови. В цілому їх виділення відбувається на основі державної складової.

За старою концепцією, що ґрунтується на моделі суворой централізації, бельгійський, швейцарський, квебекський та інші варіанти французької (в тому числі численні територіальні варіанти французької мови Африки) розглядалися як регіональні варіанти, в той час як їх потрібно

розглядати як національні варіанти, які, в свою чергу, мають регіональні варіанти. Так, африканську французьку мову представляє спільнота, що використовує узус на території африканських країн, який з'явився завдяки дії різних факторів (географічних, тимчасових, соціальних або пов'язаних з різними регістрами мови). Подібна ситуація характерна і для Північної Америки, зокрема, коли йдеться про квебекський варіант французької мови.

4. Регіональні варіанти французької мови – «*les français régionaux*», тобто узус, що вживаються франкомовними спільнотами, чітко обмежених географічно (наприклад, Париж, Тулуза). Регіональні варіанти існують у всіх національних варіантах французької мови. Вони відображають мовні особливості окремих регіонів, тому регіоналізми існують як у Франції, так і в Конго, Канаді і т.д. Спілкування з носіями французької мови, які проживають в різних регіонах, показує, що французька мова, якою розмовляють на території Африки, Європи та Північної Америки і т.д., відрізняється від французької мови метрополії. Головними причинами диференціації є такі: а) французька мова знаходиться в контакті з субстратами або адстратами, які впливають на неї через фонетичну, лексичну, морфосинтаксичну, прагматичну інтерференції; б) мовні потреби франкофонів варіюються в залежності від реалій їх проживання, і кожне мовне співтовариство створює для себе певні мовні засоби, яких немає в стандартному варіанті французької мови; в) створення нових слів, тобто неологізмів, служить головним джерелом мовної диференціації; креативність говорити французькою мовою забезпечує появу необхідної кількості неологізмів, наприклад, *une essencerie* (*une station d'essence*) в Сенегалі, *un couche-tard* (*un magasin de produits de consommation courante, ouvert sur d'autres plages horaires que les magasins ordinaires*) в Квебеку, *un pendulaire*

(*personne qui travaille dans une autre ville que celle où elle réside et qui fait la navette chaque jour entre les deux*) в Швейцарії або *un naveteur* (також) в Бельгії.

Описані причини диференціації варіантів французької мови можуть посилювати або зменшувати почуття мовної небезпеки [3].

Даний факт змушує сучасних дослідників звертати увагу на конкретні причини формування і функціонування мовних особливостей аналізованого варіанта французької мови. Причиною диференціації французької мови може виступати, як описано в першому випадку, нездатність мовців дотримуватися вимог норми через тиск іншої мови, а в другому – навпаки, необхідність. По-іншому постають носії французької мови та їх мовна компетенція, коли йдеться про утворення нової лексики. Вони змушені вдаватися до неологізмів, тому що в мові відсутнє мовне позначення існуючого або новоствореного явища або предмета.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марусенко М.А. Франкофония Северной Америки / М.А. Марусенко. – Т. 1. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2007.
2. Cajolet-Laganière H., Martel P. La norme du français québécois/ H. Cajolet-Laganière, P. Martel. – P. 2. URL: www.ens.uqac.ca/~flabell/socio/normecaio.htm
3. Bavoux Cl. Français régionaux et insécurité linguistique / Cl. Bavoux. – Paris, 1996. – P. 93-102.